

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

11. Fundamentum secundum? Et infertur posse iudices Ecclesiasticos cogere laicos ita statuentes, vt declarent, quod in huiusmodi statutis non comprehenduntur Clerici, neque Ecclesia. Et docetur, quod ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

satione. Principis. Idem in Regno Portugallie. Idem in Dominio Veneto; cum hac tamen moderatione, vt infra biennium bona donata, vel testamento relicta tenentur Ecclesiastici ponere extra manum, & alienare. Et tandem obseruat idem seruari in Brabantia, & Germania.

RESOL. X.

Proponuntur fundamenta pro negativa sententia. Et deducitur, an dictum statutum sit contra sacros Canones, & illud promulgantes, & obseruantes sint violatores libertatis Ecclesiasticae, & incidam in censuram Bullae Cenae: Ex part. 6. tr. 3. Ref. 2.

§. I. Sed his minimè suffragantibus dictum statutum esse contra Sacros Canones; & illud promulgantes, & obseruatores esse violatores libertatis Ecclesiasticae, & in censuras Cenae incidere omnino dicendum est. Probatum primò, quia statutum prohibens Ecclesiis, & piis causis, personisque Ecclesiasticis, id quod eis competit ex privilegio dato, vel à Romanis Pontificibus, vel ab Imperatoribus, est contra libertatem Ecclesiasticam: sed statutum de quo loquimur est tale; ergo, &c. Maior patet ex communi Doctorum sententia; ita docet Hostiensis in cap. final. de reb. Eccles. non alienand. Innocentius in cap. noueris, num. 2. vers. his igitur, de sentent. excommunicat. & ibi Ioan. Andreas num. 2. Panotmitanus in cap. Ecclesia Sanctae Mariae de constit. num. 23. & ibi Felinus num. 69. Decius num. 6. Bartolus in l. filius familias, §. Dini il. 2. num. 12. ff. de legat. 1. & in l. eunctos populos, n. 29. C. de summa Trinitate. Baldus in l. privilegia, num. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Lucas de Peña in l. 21. numero 5. C. de nauib. non excus. lib. 11. Cagnolus in l. final. C. de pactis, num. 186. Bertrandus lib. 1. consil. 50. num. 2. Ioannes Lupus tract. de libert. Eccles. part. 2. quest. 10. num. 12. & 16. Lapsus alleg. 91. num. 2. in fin. Grammaticus decis. 109. num. 13. & alij.

1. Quod autem hoc statutum (vt in minore argumenti supponitur) tollat privilegium concessum Ecclesiae & Clericis à Deo, à iure Canonico & Ciuili, probatur. Et iure quidem diuino: quia Deus, cuius intuitu donatur Ecclesiis, & qui rerum omnium verus est & proprius Dominus, ex l. adeo, §. cum quis, ff. de acquir. rer. domin. & apud quem est verum dominium super omnem Creaturam, cum sit creator omnium, vt explicat Petrus Cardinalis Bertrandus tract. de origin. iurisdict. quest. 4. n. 13.) omnia in vsum hominum concessit, l. in pecudum, ff. de vsur. l. 2. ff. de stat. homin. idem Bertrandus praesertim loco, num. 17. vers. sic reseruat; cum ab hac Dei liberali concessione Ecclesiae, & Ecclesiasticae personae non reperiatur excepta, necesse est fateri, eas hoc quoque Dei beneficio ex diuina concessione & largitione proueniente vti debere.

3. Iure etiam Canonico particulariter Ecclesiae, Ecclesiasticaeque personae privilegiatae reperiuntur, cap. futuram Ecclesiam, & cap. videntes 12. quest. 1. vbi Urbanus Papa idoneam rationem reddit; cur oportuerit Ecclesiis praedia donare, & semel donata inuolubiliter retinere; quia videlicet plus vtilitatis conferri poterat fidelibus, si haereditates & agros, quos prius vendebant, traderent ipsis Ecclesiis habendos, vt ex fructibus eorum fidelibus prouideretur, quam si solum pretium consignarent.

4. De iure ciuili exploratum est, licere vnicuique relinquere Ecclesiis & Ecclesiasticis personis quantum bonorum etiam immobilium optauerit l. 1.

& l. generali, & l. iubemus la 2. & l. fin. C. de sacrosanct. Eccles. quod ad eum verum est, vt frequentia extent antiquitatis exempla: vnde constat inuitari solitos fideles ad dandum Ecclesiis, & principes saeculares laici legibus constituisse, vt collata aeterna firmitate roborentur: nam omiſſis caeteris lib. 3. Legum VVifigothorum, tit. 1. l. 1. sic constitutum extat. Quaecumque res Sanctis Dei Basilicis, aut per Principum, aut per quorumlibet fidelium cognationes collatae reperiuntur, vtiue ac potentialiter pro certo censemus, vt in earum iure, irrenocabili modo, legum aeternitate firmentur, Haec ibi, Ergo cum hoc statutum prohibeatur Clericis, id quod eis de iure diuino, Canonico & Ciuili competit, esse contra libertatem Ecclesiasticam dicendum est.

RESOL. XI.

Fundamentum secundum. Et inferitur posse iudices Ecclesiasticos cogere laicos in statuentes, vt declarent, quod in huiusmodi statutis non comprehenduntur Clerici, neque Ecclesia. Et docetur, quod statuta laicorum quamuis fauorabilia non ligant Clericos, neque Ecclesiam: Ex part. 6. tract. 3. Ref. 3.

§. 1. Probatur secundò, Quia communis Doctorum opinio est, quod statutum Laicorum prohibens alienationem bonorum in forenses & non subditos, non comprehendat Ecclesias & Ecclesiasticas personas, & quatenus comprehenderet non valeat, quia esset contra Ecclesiasticam libertatem: ita quod ex defectu voluntatis Ecclesiae & personae Ecclesiasticae non comprehendantur in statuto; quia non praesumitur statuentes voluisse in generali dispositione comprehendere personas, de quibus etiam voluissent, in specie disponere non potuissent: & quatenus etiam illas comprehendissent, statutum non valeat ex defectu potestatis; ita tenuit Oldradus in quadam sua disputatione, quam refert & sequitur Bartolus in l. filius familias, §. Dini, num. 12. vbi Angelus num. 4. Floria de Sancto Petro, num. 11. cum seq. Fulgosius sub num. 6. vers. quid autem si statutum. Alexander n. 11. & 12. & Iason dicit magis communem num. 72. cum seq. vbi licet postea dicat contrariam opinionem veniorem, & disputando defendi posse; tamen num. 82. ait: quod durum & difficile esset obtinere contra opinionem Bartoli; ac propterea opinionem Bartoli consulendo & iudicando esse tenendam; quae est magis communis & fauet Ecclesiae, & idem dicit in Reperit. dicti. §. Dini, num. 107. & 110. Ripa communem dicit num. 81. Claud. Seyssel nu. 27. Ferdinandus Loazes num. 82. & latius Socinus iunior, vbi attestatur de communi num. 166. cum seq. & Ioan. Crocius num. 88. ff. de legat. 1. Et ratio est, quia Principes Laici possunt condere leges de his, quae sunt eorum iurisdictionis; non autem possunt terminos eorum iurisdictionis excedere: & probatur ex cap. si Imperator 96. dist. 1. dum loquendo de Imperatore inquit, si est Catholice & filius Ecclesiae, & non Praeful: & scedit; habet privilegia suae potestatis, quae in administrandis legibus Ecclesiasticis diuinitus consequutus est: postea subiungit; & eius beneficiis non ingratum contra dispositionem caelestis ordinis nihil usurpet. Quid ergo Principes Laici possint legem condere, procedit dummodo non tangat Clericos & Ecclesias, ac eorum bona; & non laedant immunitatem Ecclesiasticam per ea, quae superius dicta sunt, & late tradit Sarpus in consil. 301. Cui primum, vers. vt non mouet, vol. 3. aliàs si vellent ligare Clericos, & Ecclesiasticas

Sup. hoc facillime sup. in tr. 1. Ref. 42. §. 2. prope fin. à vers. Et hac. & in Resol. 118. §. vi. & in Ref. 128. §. Sed ne in fine, & in tr. 2. Resol. 162. §. Ad privilegium cursum in fine, & in Ref. 190. §. Ref. pondeo. prope fine, & in Ref. 195. in fine, & in Ref. 201. & 207. §. Igitur. & in Ref. 214. §. 1. post med. & hic

IN NATI
tribul
O. IX. X.
E. III
1. 1.

inferius in
tr. 8. Ref. 4. §.
Sed filere. &
in tom. 6. tr.
7. Ref. 119. §.
Igitur ad
medium.

fiaticas personas, non esset iusta lex, sed diceretur in-
iusta, & non valeret; & omnia supradicta magis fu-
sius à me probata sunt in Apologia contra Lagun-
nam,

2. Nec obstat dicere, quod Princeps prohibet
in supradicto statuto alienationem bonorum suis
subditis, quibus potest hoc prohibere, vt patet ex
l. si in emptionem, §. communium, ff. de contrahend. empr.
& ex l. de pollicitat. in fin. ff. de pollicit. nor. l. si ita quis. §.
ea lege, ff. de verb. obligat. Nam respondetur, quod
licet dictum statutum quoad verba non videretur in-
fringere Ecclesiasticam libertatem, cum præcipiat
subditis: tamen quoad mentem est contra libertatem
Ecclesiasticam faciendo fraudem de persona ad perso-
nam: ita Gloss. in c. finali, de immunit. Eccl. in 6. verb. li-
bertatis, vbi Io. Andreas, Ancharanus sub n. 1. & Ge-
minianus nu. 1. Collegium Bononiense inter Consilia
Ancharani consil. 13. Super dubio, in med. Ancharanus
consil. 155. optimis rationibus sub nu. 7. Angelus in l.
filius familias, §. Dini, num. 4. vbi Floria num. 22. ff. de
legat. 1. Ancharanus in repetit. cap. Canonum statuta,
sub num. 175. vers. præterea iste, de constitut. Abbas in
repetit. cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 27. & 31. de
constitut. Socinus senior in consil. 56. v. fo decreto, n. 2.
in fin. vol. 1. & in consil. 14. circa dubia, num. 1. vers. nam.
ad hoc respondeo, vol. 4. Albanus consil. 8. Pro resolut. n.
13. vers. Sed his non obstantibus: cum sed. & sub num. 20.
Riminald. iunior in consil. 15. in presenti causa, num. 92.
vol. 1. Surdus consil. 301. Cui primum. n. 76. vol. 3. Et
Laicorum statuta sicut non possunt directe, ita nec
etiam indirecte afficere personam Clerici & Eccle-
sias, propter defectum potestatis; non inspicitur
enim cum quo quis loquatur; sed in quem effectus
sermonis conferatur. Gaspar. de Calde inter consilia
Ancharani consil. 12. super casu, num. 3. & in repetit. c.
Canonum statuta, num. 175. vers. præterea iste, de consti-
tut. & in cap. finali sub. num. 1. in 3. notab. de immunit.
Eccles. in 6. Abbas in Repetit. cap. Ecclesia Sancta Ma-
ria, num. 31. vers. item licet verba statuti, de constitut. Parisi-
us in consil. 27. Notula, num. 63. vol. 2. Riminaldus se-
nior in consil. 267. Visa facti narratione, num. 32. cum
seq. volum. 2. Laderch. consil. 103. P. quæst. num. 9. Et
quod statutum Laicorum nec directe, nec indirecte
possit præiudicare Ecclesiis & Ecclesiasticis personis,
& non valeat, probavi supra auctoritate multorum,
quibus addo Felinum in cap. Ecclesia Sancta Maria, de
constitut. num. 89. vers. quibus non obstantibus, vbi dicit
communem, & Surdum in consil. 301. Cui primum, n. 77.
vol. 3. sic habere.

Sup. hoc fi-
pra in Ref. 7.
cursum §. vlt.
& infra in
Ref. 14. §. Phi-
lippus Fran-
cus, ad me-
dium supra
in tr. 2. lege
ref. 199. & §.
vlt. ref. 193.

3. Vnde ex supradictis inferunt Doctores posse
iudices Ecclesiasticos cogere Laicos ita statuentes, vt
declarent, quod in huiusmodi statutis non cõprehen-
duntur Clerici, neque Ecclesia. Eia ita docet ex Theo-
logis Paludanus in 4. dist. 18. quæst. 3. art. 3. cas. 14. Le-
desma in 2. p. 4. quæst. 26. art. 2. §. 23. D. Antoninus part.
3. tit. 24. cap. 18. Toletus in summa, lib. 1. cap. 27. vers.
aduerte similiter. Sayrus in Clauis Regia, lib. 3. cap. 34.
num. 17. Ex Canonistis Ioan. Andreas in cap. eos qui,
de immunit. Eccles. in 6. num. 4. Ancharanus num. 1. &
consil. 135. num. 9. in fine. Geminianus num. 4. Francus
num. 2. & in cap. Ecclesia Sancta Maria, de constitut. vbi
Felinus num. 75. 86. & 107. Butrius in cap. 1. de consue-
tud. & consil. 40. num. 2. Cardinalis in cap. perpendimus,
de sentent. excommunicat. num. 13. & consil. 144. num. 2. vbi
allegat. textum in cap. statutum, de heret. in 6. Ex Sum-
mistis Astensis part. 2. lib. 7. tit. 2. cas. 43. Syluester
verb. excommunicatio 9. num. 50. Angelus eod. verb. 7.
cas. 26. nu. 1. Rosella eod. verb. 33. num. 3. & alij.

Sup. hoc in-
tra in Ref.

4. Quæ quidem omnia supradicta ita vera sunt,
vt statuta Laicorum, quamuis fauorabilia, non ligent
Clericos, neque Ecclesias; nisi à Papa fuerint ex-

pressè approbata: vt patet ex cap. Ecclesia Sancta
Maria, de constitut. vbi communiter notant Canonistæ
in cap. cum venissent, de eo qui mittitur in possessionem,
num. 6. Mathesilanus singul. 110. Mathæus de Afflictis
v. a. de iur. Probomif. num. 8. Ioannes Neuzianus con-
sil. 39. num. 5. & alij Ergo, &c.

11. §. 2. in
principio, &
in alia clau-
sura.

RESOL. XII.

Fundamentum tertium.

Et cursum docetur, quod ita statuentes sunt ipso iure
excommunicati: Ex part. 6. tract. 3. Ref. 4.

§. 1. **P**robatur tertio in terminis, vt dici solet, ter-
minantibus: quia statutum expressè dispo-
nens, quod non possit vendi, donari, vel relinqui
Ecclesiis, est contra libertatem Ecclesiasticam, vt pa-
tet ex cap. finali, de immunit. Eccles. in 6. * Et statuentes
sunt ipso iure excommunicati, vt firmat ibi Anchar-
anus num. 1. vers. præterea si expressè. Geminianus n. 4.
Abbas in cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 22. & ibi
Riminaldus vol. 1. consil. 15. n. 87. & alij.

* Sup. hoc
supra in Ref.
10. §. 1. in
principio.

2. Nec obstat dicere, quod textus in d. cap. finali,
præsumat solum esse contra libertatem Ecclesiasticam
propter illa verba: cum talia in derogationem liberta-
tis Ecclesiasticæ præsumantur; quia cum lex seu canon
præsumat in fraudem factam prohibitionem, & su-
per præsumpto disponat, dicitur & est præsumptio iu-
ris & de iure, quæ non admittit probationem in con-
trarium; vt in cap. is qui fidem, vbi gloss. in verb. contra
præsumptionem, de sponsalibus. Baldus in l. sine posside-
ris, num. 6. C. de probationib. Romanus in consil. 350. in
casu proposita consultationis, num. 38. in fine. Alexander
in consil. 91. in causa inter Antonium, nu. 9. vol. 6. Felin-
us in cap. quanto, num. 3. de præsumpt. Alciatus de præ-
sumpt. in præiudicis in 2. part. nu. 5. & 6. Gabriel in con-
sil. 31. in specie proposita, num. 22. vol. 1. & alij.

3. Neque etiam obstat, quod aliqui asserunt, di-
ctum statutum non auferre in totum & generaliter
facultatem acquirendi: sed in certo casu, nempe res-
pectu bonorum stabilium, & vt prohibitio de non
acquirendo sit contra libertatem Ecclesiasticam, necesse est,
quod sit generalis, & quod de Clericis &
Ecclesiis fiat expressè, & ita conantur effugere diffi-
cultatem textus in cap. finali, de immunit. Eccles. lib. 6. Et
hoc assumptum probant exemplis adductis à Docto-
ribus, quod augetur per statutum legitimum filiorum,
quod tunc non potest Ecclesiæ relinqui in præ-
iudicium legitimæ auctæ filiorum ex Federico consil.
85. Loazes §. Dini Abbas consil. 63. lib. 1. Francus de-
cis. 411. num. 4. Et in prohibitione ne arma vendan-
tur non subditis: & in exemplo, ne eisdem prædia
in confinio posita vendantur, & in alio exemplo, de
domo alicuius particularis destinata ad vsum publi-
cum, quod non vendantur non subdito.

Circa istud argumentum aduertendum est quod
eius maior propositio est falsa, & eam reprehendunt
Felinus in d. cap. Ecclesia, n. 118. & Franch.
in cap. finali, col. 2. in fin.

4. Secundò, quod sit falsa probatur: nam cum
iura præcipiant libertatem, & iurisdictionem Eccle-
siasticam esse intactam, & immunem; nihil refert,
lædantur in toto vel in parte, cum eadem sit ratio
prohibitionis, & valeat argumentum de toto quoad
partem l. que de toto, ff. de rei vendicat. & rursus quia
plus & minus non differunt specie l. finali, ff. de fund.
instruct. nauis parua, aut magna non sunt diuersæ
speciei, & quando lex constituit certum pretium rei,
etiam si læsio contingat in parte, vel in toto, nihil
refert, vt docet Baldus l. 2. C. de rescind. vendit.

§. Tertio